

ULP-onderzoek toont aan dat behandeling goede resultaten oplevert

Uiersmet te lijf

Uiersmet is een vervelende aandoening die een negatief effect heeft op het welzijn van mekoeien. Wat is de beste manier om de aandoening te behandelen? De Universitaire Landbouwhuisdieren Praktijk te Harmelen deed onderzoek.

tekst **Tine van Werven** en **Steven Sietsma**

Vrijwel alle veehouders hebben er weleens mee te maken: uiersmet. De aandoening zorgt voor typische smetplekken tussen de voorspenen of op de overgang van de uier naar de buik. Een onderzoek van de Gezondheidsdienst voor Dieren uit 2011 toonde aan dat uiersmet, ook wel bekend onder de term udder cleft dermatitis (UCD), op 85 procent van twintig willekeurig gekozen bedrijven voorkwam. Op deze bedrijven varieerde het percentage koeien met uiersmet van nul tot dertien procent. Gemiddeld had zes procent van de

1153 geïnspecteerde koeien uiersmet. Uiersmet komt zowel in milde als in ernstige vorm voor. Bij een milde vorm is de huid roodgekleurd en zijn er korsten, talg, granulatie- en/of littekenweefsel zichtbaar. Bij een ernstige vorm van uiersmet is de huid doorbroken en is er sprake van een wond. Uiersmet tast het dierwelzijn aan. In ernstige gevallen kan een koe er zelfs aan doodgaan, als een diepe wond de melkader aantast waardoor heftig bloedverlies optreedt. Er is nog relatief weinig bekend over de oorzaak. Wel lijkt uiersmet vaker bij

hoogproductieve dieren voor te komen. In eerder onderzoek bleek dat het genezen van de ernstige vorm van uiersmet lang duurt. Slechts één op de vijf dieren is pas na 35 weken spontaan genezen. Gemiddeld duurt uiersmet, ongeacht de milde of ernstige vorm, 38 weken. Ruim drie kwart van de ernstige gevallen ontstaat uit de milde vorm. Per week ontstaan relatief weinig nieuwe gevallen van uiersmet. Vooral het chronische karakter van uiersmet zorgt voor het (veel) voorkomen van uiersmet, niet zozeer het ontstaan van nieuwe gevallen.

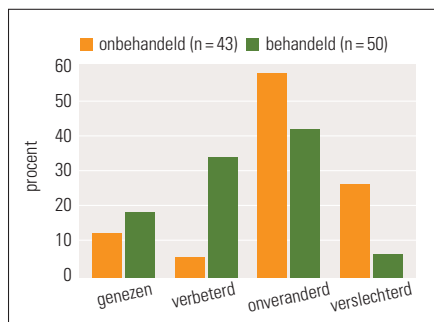
Genezing versnellen

De Universitaire Landbouwhuisdieren Praktijk (ULP) in Harmelen startte in 2014 samen met de faculteit Diergeneeskunde een onderzoek naar de beste behandeling van uiersmet. De nadruk lag daarbij op therapieën die zorgen voor een verbetering van het wondmilieu om zo de genezing van de wond te versnellen. Indrogende stoffen, zoals antibioticaspray en zinkspray, hebben juist vaak een averechts effect en vertragen de genezing van de wond.

De onderzoekers kozen voor twee behandelingen. Milde gevallen van uiersmet behandelden ze drie keer per week met Cavilon om te voorkomen dat zich een ernstige vorm van uiersmet ontwikkelde. Door Cavilon, een klein

Overzicht van de verschillende genezingsstadia van uiersmet

Figuur 1 – Resultaten van alle ernstige gevallen van uiersmet met wondlengtes < 5 cm en ≥ 5 cm in de onbehandelde groep en de behandelde groep

sponsachtig doekje van 1 bij 1 centimeter, over de huid te strijken, vormt zich op de huid een zogenaamde film. Die film is doorlaatbaar voor lucht en zuurstof, maar niet voor mest en urine. Op die manier werkt het beschermend voor de kwetsbare, aangetaste huid. Dat zou het overgaan in een ernstige vorm van uiersmet moeten verhinderen.

Bij ernstige vormen kozen de onderzoekers voor BoTop om het genezingsproces te bevorderen. BoTop is een beschermende wondzalf, een gel op basis van alginaten met een antibacterieel enzymstelsel. De zalf, die dagelijks na het melken op de wond werd gesmeerd, houdt de wond vochtig en zorgt voor voortdurende wondreiniging. Door het wondmilieu te verbeteren zou het genezingsproces beter en sneller moeten verlopen.

Met foto's wond beoordelen

In totaal 206 koeien met uiersmet op acht bedrijven deden mee aan het onderzoek. Op elk bedrijf zijn beide behandelingen vergeleken met een controlegroep die niet werd behandeld. Bij de ernstige vorm van uiersmet maakten de onderzoekers onderscheid in koeien met een wond kleiner dan vijf centimeter en een wond gelijk of groter dan vijf centimeter. Een lange (en diepe wond) heeft immers veel meer tijd nodig om volledig te genezen dan een kleine wond.

Aan de hand van foto's brachten de onderzoekers het effect van de behande-

ling in beeld. Een externe wondgenezingsdeskundige, Jacintha Wilmlink van Woumarec in Wageningen, beoordeelde op basis van die foto's of het dier een milde of ernstige vorm had of inmiddels genezen was. Zij wist niet welke koeien wel en niet behandeld waren.

Bij het behandelen van koeien met milde uiersmet kon geen effect aangetoond worden. De resultaten van de behandelde dieren vertoonden geen significante verschillen met de resultaten van onbehandelde dieren. Mogelijk speelde hierbij de kleine afmeting van het behandelde doekje een rol, waardoor de uiersmetplekken niet altijd goed beschermd waren.

Bij de behandeling van ernstige uiersmet waren de resultaten beduidend beter. Bij de behandelde koeien met ernstige uiersmet en een wond kleiner dan vijf centimeter was na twaalf weken 28 procent genezen tegenover 13,6 procent bij de onbehandelde groep (tabel 1). Bij nog eens 32 procent van de behandelde koeien was de ernstige vorm van uiersmet overgegaan in een milde vorm. Bij de onbehandelde groep was dit 4,5 procent.

Ook de behandeling van koeien met uiersmet met een wond van minstens vijf centimeter zorgde voor een positief effect. In de behandelde groep was bij 36 procent van de gevallen de wond overgegaan in een wond kleiner dan vijf centimeter of in een milde vorm van uiersmet. Bij de onbehandelde groep vond bij 4,7 procent verbetering plaats. Zowel bij de behandelde als bij de onbehandelde groep waren slechts twee koeien na twaalf weken volledig genezen.

Figuur 1 geeft een totaaloverzicht van

Dr. T. van Werven, dierenarts/onderzoeker, ULP en faculteit Diergeneeskunde
S. Sietsma, onderzoeksassistent, ULP

alle ernstige uiersmetgevallen ongeacht de grootte van de wond. Na twaalf weken was 18 procent genezen en 34 procent verbeterd in de behandelde groep, ten opzichte van 12 procent en 5 procent in de onbehandelde groep.

Uiersmet onderschat

Het behandelen van koeien met de wondzalf BoTop, die naar verwachting in de eerste helft van 2017 op de markt verschijnt, heeft dus een duidelijk positief effect op de genezing van ernstige uiersmet. De veldstudie laat zien dat kleine wonden sneller genezen dan grote, aangetaste plekken en dat bij de uitgebreide, diepe wonden een behandelduur van twaalf weken te kort is. Hoewel niet alle koeien in twaalf weken genezen zijn, laat de behandelde groep wel een verbeterd genezingsproces zien.

Uit het onderzoek bleek ook dat veehouders slecht zicht hebben op het aantal koeien met uiersmet. Ze onderschatten het aantal aangetaste dieren behoorlijk, met name de milde vormen van uiersmet. Pas wanneer de wonden flink stinken of bloeden, ontdekken ze de smetplekken. Het is aan te raden om de uiers regelmatig te controleren met een handspiegel en snel te behandelen. |

Tabel 1 – Resultaten van onbehandelde en behandelde ernstige uiersmet met een wondlengte van minder dan 5 cm en met een wondlengte van minstens 5 cm

resultaten	ernstige uiersmet (wond < 5 cm)		ernstige uiersmet (wond ≥ 5 cm)	
	onbehandeld aantal	behandeld aantal	onbehandeld aantal	behandeld aantal
genezen	3	7	2	2
verbeterd (van ernstig naar mild/van ≥ 5 cm naar < 5 cm)	1	8	1	9
niet genezen	7	7	18	14
verslechterd (van < 5 cm naar ≥ 5 cm)	11	3	–	–
totaal aantal dieren	22	25	21	25

Conclusies

- Behandelen van ernstige uiersmet met de beschermende wondzalf BoTop heeft een positief effect op de genezing.
- Bij uitgebreide, diepe wonden is een behandelduur van twaalf weken te kort. Eerder beginnen met behandelen is aan te raden.
- Veehouders onderschatten het aantal gevallen van uiersmet, met name de milde vormen ervan.